

Šoulání Lesními Porosty v průběhu času

Aneta Patáková

Psal se rok 1919, konkrétně čtvrtek 24. července, a v Brně vznikla Vysoká škola zemědělská. Tehdy vysoká škola čítala pouze dva obory – obor hospodářský, který začal fungovat hned v akademickém roce 1919/1920, a obor lesního inženýrství přenesený z České vysoké školy technické v Praze do Brna v říjnu 1920. Dle zákona o zřízení VŠZ v Brně bylo povinností vybavit ji školním lesním statkem, a to nejpozději do roku 1930. V rámci pozemkové reformy, která na území Československa započala již v dubnu 1919, docházelo tzv. záborovým zákonem č. 15/1928 Sb. k zestátnění pozemků především zemědělských a lesních. Státu připadly i lichtenštejnské statky v Adamově. Na popud prvního děkana lesnického oboru, prof. Josefa Černého, se stanovila komise, která zahájila jednání o získání statku v Adamově. Dne 23. 5. 1922 přebralo Ministerstvo zemědělství ČSR pro VŠZ lesní statek Adamov s účinností od 1. 1. 1923 (s dočasným vyloučením revíru Vranov) jako školní a pokusný objekt.

Převzaté Adamovské panství neslo úřední pojmenování Školní lesní statek Adamov Vysoké školy zemědělské v Brně. Zpočátku se pokračovalo v organizační struktuře z dob Lichtenštejnů. Školní statek se rozprostíral na více než 7 000 ha a dělil se na dvě části: Správa státních lesů Školního lesního statku v Adamově a Správa státní pily Školního lesního statku v Adamově. Se souhlasem prezidenta (tehdy T. G. Masaryka) byl název pozměněn výnosem Ministerstva zemědělství čj. 118.642/V/16-1931 ze dne 14. 4. 1932 na *Školní lesní statek „Masarykův les“ Vysoké školy zemědělské v Brně*. Organizační změny byly provedeny s účinností od 1. 10. 1936 a to zavedením lesních správ v Adamově, Bílovicích nad Svitavou, Babicích nad Svitavou, ve Křtinách a Správy státní pily v Adamově. Od 1. 1. 1937 byla přenesena veškerá agenda ředitelství statku do Brna. Řízením školního lesního statku byl pověřen Správní výbor, jehož prvním předsedou byl zvolen prof. Josef Opletal. Členové výboru byli jmenováni profesorským sborem a schvalování Ministerstvem zemědělství. Byli to vedoucí profesori odborných lesnických ústavů. Prostřednictvím Správního výboru bylo hospodaření na školním statku příznivě ovlivněno působením vynikajících profesorů Lesnického oboru VŠZ v Brně, a to zejména prof. Rudolfem Hašou, prof. Josefem Konšelem, prof. Josefem Opletalem, prof. Ferdinandem Müllerem, prof. Antonínem Dykem, prof. Aloisem Tichým a prof. Gustavem Artnerem. Tito pánové pojali školní lesní statek jako svoji odbornou dílnu, a tak zde uplatňovali své odborné názory, průkopnické myšlenky, přímo řídili provoz a soustavným stykem se zaměstnanci zvyšovali i jejich odbornou způsobilost.

Po uzavření vysokých škol 17. 11. 1939 v době okupace propadla VŠZ v Brně i její statky v Adamově pod komisařskou správu říšskoněmeckých orgánů. Školní lesní statek pozbyl významu školského a výzkumnického poslání a nadále sloužil jen jako statek výnosový. Správní výbor byl tedy zrušen a statek byl přidělen k přímé technické správě Ředitelství státních lesů a statků v Hodoníně. V roce 1940 bylo převedeno ředitelství statku z Adamova do Brna a přejmenováno na *Ředitelství školního lesního statku v Brně*. Kvůli potřebě uvolnit prostory pro budování válečného průmyslu ukončila Správa lesní pily v Adamově roku 1944 svoji činnost.

Když bylo po válce, byla činnost statku obnovena na předválečné „nastavení“. Obnovil se i název *Školní lesní statek „Masarykův les“ Vysoké školy zemědělské v Brně* a činnost Správního výboru. Došlo k významným organizačním změnám a to zejména rozšířením statku o polesí Vranov a další konfiskované části - bažantnice Rajhrad a Sokolnice. V poválečném období se aktivita soustředila jednak na odstranění škod z války, rekonstrukce budov a obnovu chodu statku, a jednak na likvidaci soušové kalamity po suchém období roku 1947. V roce 1950 došlo znovu k přejmenování školního statku na *Školní lesní závod (ŠLZ)*, který spadl pod ministerstvo zemědělství. Opouští se systém lesních správ a přechází se na systém polesí. Kvůli panující nejasnosti ve správní autonomii školních závodů přechází roku 1957 ŠLZ z rezortu Ministerstva zemědělství ČSR do rezortu Ministerstva školství a kultury ČSR. O deset let později, tj. r. 1967, bylo ředitelství přesunuto z budovy Lesnické a dřevařské fakulty v Brně do Křtin. Díky snahám rektora prof. Miroslava Vyskota se ŠLP od roku 1968 zapojil do

prestižního Mezinárodního biologického programu (UNESCO – IBP) a pokračoval v programu Člověk a biosféra (UNESCO – MaB). Následovala další změna názvu na *Školní lesní podnik Křtiny Vysoké školy zemědělské v Brně* (r. 1970). V dalších letech se svou vědecko-výzkumnou činností do historie ŠLP významně zapsali profesori lesnické fakulty Gustav Artner, Bohuslav Polanský, Miroslav Vyskot, Josef Kantor, Bohumil Doležal, Alois Zlatník, Josef Pelíšek, Leo Skatula, Jiří Beneš, Milada Volná, Jiří Pospíšil a další.

K 1. 1. 1991 převzala Vysoká škola zemědělská Výzkumnou stanici Křtiny jako součást Školního lesního podniku. Tato stanice dala v budoucnu vzniknout výrobě lanovek typu LARIX známých i na zahraničním trhu. Téhož roku byl ŠLP navrácen čestný název „Masarykův les“. Po uvolnění zámku ve Křtinách r. 1996 došlo k jeho rozsáhlé rekonstrukci, která dala vzniku moderně vybavenému vzdělávacímu a společenskému centru. Od roku 2000 byly všechny pozemky o rozloze 10 492 ha náležící ŠLP převedeny do vlastnictví univerzity. Velká pozornost byla v následujících letech věnována modernizaci a budování výukových zařízení, obnově zastaralé techniky atd. Na ŠLP bylo zbudováno 19 přírodních rezervací o rozloze 862 ha, z nichž 17 založil prof. Alois Zlatník. Realizovaly se rekonstrukce hájenek, pily v Olomučanech, ve výzkumné stanici ve Křtinách byla zbudována bourárna zvěřiny. V roce 2015 se začaly projevovat důsledky globální klimatické změny – nízkého úhrnu srážek, jejich nerovnoměrnosti, vysokých teplot, prodloužení vegetační doby a tím způsobený rozvoj podkorního hmyzu (kůrovců). Avšak kůrovcová kalamita, která následovala v roce 2018, byla na školním podniku zvládnuta. Na ŠLP v oblasti Jedovnic bylo zbudováno celkem 22 km stezek pro terénní cyklistiku (tzv. singletrailů).

Součástí Školního podniku je i tzv. Lesnický Slavín. Jedná se o soubor památníků volně rozmístěných na území ŠLP věnovaných pro lesnictví významným lesníkům, umělcům - milovníkům přírody, a také obyvatelům lesa - stromům, zvěři. O vznik tohoto estetického a rekreačního “díla” se zasloužili profesori Rudolf Haša, Josef Konšel a zejména *nadšený budovatel* Slavína Josef Opletal. K jeho oficiálnímu otevření došlo r. 1929 na polesí Olomučany.

Školní lesní podnik „Masarykův les“ Křtiny má v dnešní době rozlohu 10 265 ha a je tvořen souvislým komplexem lesích pozemků bezprostředně navazujících na severní okraj Brna a zasahujících až k Blansku. ŠLP je organizační součástí Mendelovy univerzity v Brně a především účelovým zařízením Lesnické a dřevařské fakulty. Po celou dobu své existence, tedy od roku 1923, plní ŠLP tři základní úlohy, a to:

- poskytuje posluchačům studijních programů Lesnictví, Krajinářství a Dřevařství zázemí pro praktickou pedagogickou a vědeckou činnost, a vysokoškolským učitelům umožňuje řešit pedagogické, výzkumné a ověřovací úkoly,
- dohlíží na řádné obhospodařování univerzitního majetku
- nabízí široké veřejnosti škálu příležitostí k vyžití, od rekreace v lese po kulturní a společenské aktivity na zámku Křtiny.

Přejme Školnímu lesnímu podniku Masarykův les Křtiny do dalších let alespoň tolik úspěchu, kolik se mu doposud dostalo. Přejme mu též mnoho lesníků takříkajíc srdcem i duší, kteří budou pokračovat v odkazu lesnických velikánů a dál zvelebovat lesy *naší Alma mater Universitas Mendeliana Brunensis*.

Zdroje:

<http://www.slpkrtiny.cz/>

100 příběhů MENDELU - Alena Mikovcová

Historické etapy vývoje školního lesního podniku Masarykův les Křtiny - JIŘÍ Truhlář

Lesy Mendelovy univerzity - lesy člověku - Pavel Mauer, Jiří Truhlář